

Sosiaali- ja terveysministeriö
kirjaamo@stm.fi

Lausuntopyyntö STM 057:00/2019

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain 11 luvun 10 §:n sekä eräiden muiden lakien muuttamisesta luonnoksesta

Käsittelyssä olevassa hallituksen esitysluonnoksessa ehdotetaan toteutettavaksi pääministeri Antti Rinteen hallituksen hallitusohjelman mukaiset parannukset eräisiin tulonsiirtoihin. Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi sairausvakuutuslakia, työttömyysturvalakia, lapsilisälakia, elatustukilakia ja toimeentulotuesta annettua lakia.

Esityksellä pyritään perusturvan eli vähimmäismääräisten etuuksien korottamisella vähentämään eriarvoisuutta ja painottamaan ensisijaisen etuusjärjestelmän merkitystä etuudensaajien toimeentulon turvana. Lisäksi erityisesti lapsilisää ja lapsilisän yksinhuoltajakorotusta koskevalla ehdotuksella tavoitellaan yksinhuoltajaperheiden ja monilapsisten perheiden toimeentulon parantamista. Kaikilla edellä mainituilla keinoilla pyritään vähentämään toimeentulotuesta riippuvaisten kotitalouksien määrää. Lapsilisän yksinhuoltajakorotusta koskevalta osin hallitusohjelmassa on erikseen linjattu, että korotus tulee toteuttaa niin, että siitä hyötyvät myös toimeentulotuen varassa olevat perheet. Esitys liittyy valtion vuoden 2020 talousarvioesitykseen.

Suomen Kuntaliitto lausuu esitysluonnoksesta seuraavaa:

Kokonaisuutena Kuntaliitto pitää tarkoituksenmukaisena ja hyvänä esitysluonnoksen tavoitteita vähentää eriarvoisuutta perusturvan tasoa korottamalla painottaen ensisijaisen etuusjärjestelmän merkitystä etuudensaajien toimeentulon turvaajana. Myös lapsiperheiden toimeentulon parantamiseen tähtäviä toimia voi tutkimuksen valossa pitää perusteltuna, vaikka nyt valittujen keinojen vaikutus ja kohdistuminen tarkoituksenmukaisimmalla tavalla jää joiltain osin ehdotusluonnoksessa epämääräiseksi. Viime vuosina ensisijaiseen etuusjärjestelmään tehdyt indeksijäädytykset ja leikkaukset sekä näihin liittyvä samanaikainen toimeentulotuen perusosan korottaminen ovat joka tapauksessa aiheuttaneet sen, että ensisijainen ja viimesijainen toimeentuloturvajärjestelmä ovat lähentyneet toisiaan. Tästä syystä köyhyys sekä toimeentulotuki riippuvuus ja pitkäaikainen toimeentulotuen saanti on lisääntynyt. Nyt ehdotetuilla toimilla tätä riippuvuutta sekä köyhyyttä voitaneen lieventää joiltain osin, mitä Kuntaliitto pitää hyvänä ja tavoiteltavana kehityssuuntana.

Kuntaliitto suhtautuu kuitenkin kriittisesti ehdotettuun toimeentulotukea saaviin yksinhuoltajaperheisiin kohdistuvaan erilliseen ja esitysluonnoksen toimeentulotuki riippuvuutta vähentävästä linjasta poikkeavaan yksinhuoltajien perusosan korotukseen. Vaikka esityksellä sinänsä on hyvä tarkoitus, se yksittäiseen toimeentulotuen saajaryhmään kohdistettuna lisää kyseisen kohderyhmän toimeentulotuki riippuvuutta entisestään. Toisin kuin perusturvan kohdalla, perusosan taso on säilytetty elinkustannuskehityksen mukaisena jopa silloin, kun indeksikehityksen mukaan perusosia olisi tullut laskea indeksien ollessa negatiivisia. Toimeentulotuen perusosat eivät siis tosiasiallisesti ole jääneet jälkeen tavanomaisesta elinkustannusten kehityksestä, mistä syystä perusosiin kohdistuvat korotukset ovat kyseenalaisia ilman että tarkastellaan ja selvitetään perusosien riittävyttä kaikkien osalta. Tällaista kokonaisvaltaista tarkastelua ei ole tehty 1990-luvun lopun jälkeen, jolloin nykyisten perusosien sisältö ja taso on lähtökohtaisesti määritelty lain säätämisen yhteydessä.

Ehdotuksen taloudelliset vaikutukset

Ehdotuksen taloudellisia vaikutuksia on esitysluonnoksessa käsitelty sivuilla 10–11. Kuvauksessa on esitetty vaikutuksia sekä sanallisesti että kahtena taulukkomuotoisena yhteenveitoina. **Kuntaliitto katsoo, että taloudellisten vaikutusten esitystapaa tulee jatkovalmistelussa selventää huomattavasti, koska nyt taloudellisten vaikutusten tosiasiallinen suuruus sekä niihin johtavat syyt näyttävät esitetyn varsin epämääräisesti ja joiltain osin jopa virheellisesti.**

Kaikilla esitetyillä muutoksilla on vähäisiä tai vähäistä suurempia taloudellisia vaikutuksia valtion ja kuntien puoleksi rahoittamaan perustoimeentulotukeen. Nyt näiden muutosten tarkkoja vaikutuksia ei ole kuvattu esitysluonnoksessa etuuslajeittain ja esimerkiksi s. 11 esitetystä taulukko 1:stä ei selviä, miksi siinä ei ole lainkaan esitetty toimeentulotukeen liittyviä vaikutuksia kunnille, mutta kuitenkin arvioidaan valtiolle syntyvän yli kuuden miljoonan säästö perustoimeentulotuen kustannuksissa. Lisäksi esitysluonnoksesta ei selviä, mistä kaikista muutoksista johtuen tämä mahdollinen valtion säästö tosiasiasa syntyy. Perusturvan kohdalle em. taulukkoon merkityn 9,6 miljoonan euron lisäkustannus kunnille jää täysin avoimeksi, koska summaa ei ole vaikutusarvion sanallisessa osuudessa mitenkään perusteltu tai avattu. Mikäli kyse on työmarkkinatuen maksuvastuun aiheuttamasta lisäkustannuksesta, tulisi se nostaa esiin myös sanallisessa kuvauksessa. Selkeintä olisi perusturvaan kohdistuvien kustannusvaikutusten kuvauksessa esittää vaikutukset erikseen peruspäivärahalle sekä työmarkkinatuella, koska näiden rahoitusperustakin on erilainen, kuten ansioturvan osalta on jo toimitettu. Myös taulukko 2 sisältö jää lukijalle avautumatta, joten myös siinä olevien lukujen taustoja tulisi avata tarkemmin.

Muilta osin Kuntaliitto yhtyy Kuntatyönantajien esittämiin huomioihin esitysluonnoksesta.

SUOMEN KUNTALIITTO

Tarja Myllärinen
johtaja, sosiaali- ja terveysasiat

Ellen Vogt
erityisasiantuntija